

کتاب‌شناسی باباافضل کاشانی

سید آرمان حسینی آبیاریکی

چکیده

افضل‌الدین محمد حسن بن حسین مرقی کاشانی، مشهور به «باباافضل»، از حکما، عرفا و شعرای نیمه‌ی دوم قرن ششم و آغاز قرن هفتم هجری بوده است. اشتهار باباافضل در ادبیات، به خاطر رباعیات اوست و در فلسفه نیز، آثار گرانبهایی از او به جای مانده است. تاکنون پیرامون کتاب‌شناخت باباافضل، پژوهشی صورت نگرفته است، بنابراین در این مقاله سعی بر آن است تا فهرستی از مقالات، کتاب‌ها و پایان‌نامه‌هایی که پژوهشگران، پیرامون احوال، آثار و اندیشه‌های باباافضل مرقوم داشته‌اند، به دست داده شود. شیوه‌ی کار نیز بدین صورت بوده که از منابع معتبر، از جمله: فهرست مقالات فارسی ایرج افشار، کتاب‌شناسی‌های عمومی و پایگاه‌های الکترونیکی، فهرست‌های یاد شده گرد آمده است.

واژگان کلیدی: باباافضل، کتاب‌شناسی، مقاله، کتاب، پایان‌نامه.

مقدمه

افضل الدین محمد حسن بن حسین بن محمد بن خوزهی مرقی کاشانی، حکیم، عارف و شاعر بزرگ اسلام و ایران در نیمه‌ی دوم قرن ششم و نیمه‌ی نخست سده‌ی هفتم، می زیسته - است. بابا افضل به سبب دیوان اشعار و آثار فلسفی در ایران آوازه‌ای بلند دارد؛ با این همه شرح زندگانی وی چندان آشکار نیست (قرایی، ۱۳۸۰: ۹۶).

نخستین کسی که از بابا افضل نام برده، خواجه نصیرالدین طوسی، عالم بزرگ اوایل قرن هفتم است که در رساله‌ی سیر و سلوک و نیز در شرح اشارات در باب قیاس خلف، از بابا افضل سخن گفته است (قاسم‌پور، ۱۳۸۵: ۲۶). برخی از منابع، خواجه نصیر را خواهرزاده‌ی بابا افضل دانسته‌اند؛ برخی نیز به ملاقات بابا و خواجه، هنگامی که خواجه نصیر در حلّ یک مسأله نجومی می ماند و به نزد بابا افضل می رود، اشاره کرده‌اند.^۱

سهم بابا افضل در خدمت به فرهنگ ایرانی بیش از همه در حوزه‌ی ادبیات است. وی یکی از بزرگ‌ترین شاعران در میان حکمای مسلمان به شمار می رود و می توان او را یکی از دو یا سه تن از برجسته‌ترین رباعی سرایان دانست (صفا، ۱۳۵۲، ج ۳: ۴۲۶). از ویژگی‌های برجسته‌ی کار بابا افضل این است که آثارش را یا از آغاز به فارسی روان نوشته، یا آثار اندکی را که نخست به عربی پرداخته بوده، بعدها به فارسی برگردانده است. او برخی از آثار عربی حکیمان پیشین را نیز به فارسی درآورده است.

بابا افضل در دوره‌ای قلم می زد که برخی فرهیختگان بر شکاف فلسفه و تصوف پل می زدند. ابن سینا در حکایت‌های تخیلی اش و بخش‌های پایانی «الاشارات والتشبهات»،

۱. برخی این روایت را میان باباطاهر و خواهرزاده‌اش دانسته‌اند؛ برخی از نویسندگان نیز، به جای خواهرزاده‌ی بابا، از خواجه نصیرالدین طوسی سخن به میان آورده‌اند؛ اما استاد رشید یاسمی، نسبت این داستان را به باباطاهر مردود دانسته و می نویسد: معاصر بودن بابا، با خواجه نصیر طوسی، به هیچ وجه امکان پذیر نیست و منشأ این اشتباه، حکایتی است که به بابا افضل کاشی نسبت می دهند و گویند روزی خواجه طوسی در حلّ یک مسأله‌ی نجومی درماند و رو به صحرا نهاد. بابا افضل را دید که بر خاک خفته است و به سر پنجه‌ی پای بر خاک نقشی می نگارد. چون نظر کرد، صورت فلکی بود که می طلبید. همین قصّه را به باباطاهر نسبت داده‌اند و از این راه اشتباه واقع شده است (رشید یاسمی، ۱۳۰۸، ۶۷).

برخی جهت‌هایی را که این جنبش می‌توانست درپیش گیرد نشان داده بود، و برخی عبارت‌ها در آثار غزالی (متوفای ۵۰۶ هـ / ۱۱۱۱ م.) علائق تصوف و فلسفه را در هم آمیخته بود. عین‌القضات همدانی نیز (متوفای ۵۲۵ هـ / ۱۱۳۱ م.) واژگان فلسفی را برای بیان مفاهیمی که از کشف عرفانی به دست می‌آید، به کار گرفته بود. سهروردی (متوفای ۵۸۷ هـ / ۱۱۹۱ م.)، از هم‌عصران بابا افضل، بسیاری از راهبردهای ابن‌سینا را پی گرفت، و ابن‌العربی (متوفای ۶۳۸ هـ / ۱۲۴۰ م.) برای تصویر جهانی که با حضور خدا شکوفامی‌شود، از واژگان فلسفی فراوان سود جست؛ بابا افضل، به نوبه خود، واژگان فلسفی و منطقی (نه تخیلی یا عرفانی) ابن‌سینا را دنبال می‌کند و تمایل آشکاری به پیمودن راه‌های نوی که دیگر فیلسوفان ترسیم کردند، و نیز به پیروی از مکتب‌های گوناگون تصوف، نشان نمی‌دهد (چیتیک، ۱۳۷۹: ۵۸).

از بابا افضل، آثاری چون «مدارج‌الکمال» یا «گشایش‌نامه» در جواب به صدر سعید شمس‌الدین دزواکوش در باب مراتب کمال انسان، «ره‌انجام‌نامه» درباره‌ی وجود خود، صفات وجود خود و حقیقت علم، «عرض‌نامه» در شناخت نفس، «ساز و پیرایه‌ی شاهان پر مایه» درباره‌ی سیاست حاکمان و اخلاق آنان، «رساله‌ی تفاح» یا «سیب‌نامه» که ترجمه‌ی رساله‌ای عربی منسوب به ارسطو به همین عنوان است، «نیبوع‌الحیاء» که ترجمه‌ی سیزده فصل از سخنان هرمس اهرامسه است، «منهاج‌مبین» در علم و منطق، «جاودان‌نامه» مبتنی بر تعالیم قرآن و حدیث و... به جای مانده است (قاسم‌پور، همان: ۲۹) و نیز رک: (دانش پژوه، ۱۳۳۱: ۴۹۹-۵۰۲).

در ادامه نگارنده می‌کوشد فهرستی از مقالات، کتاب‌ها و پایان‌نامه‌هایی که تاکنون درباره‌ی احوال، آثار و اندیشه‌های بابا افضل کاشانی به رشته‌ی تحریر درآمده است، به دست دهد.

مقاله‌ها

- ابوئی مهریزی، محمدرضا و وحید ذوالفقاری، «نسخه‌ای نویافته از رسائل باباافضل کاشانی در یزد»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۲۹۳-۳۱۸.
- اسدیان، مریم، «مطالعه تطبیقی اندیشه‌های سیاسی باباافضل کاشانی و شیخ ابوالحسن عامری»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۲۴۰-۲۷۰.
- «افضل‌الدین کاشانی و ارتباط او با خواجه نصیر طوسی و مقام او در شعر و ادب و مؤلفات فارسی و عربی او در الهیات و تاثیر عرفان بر فلسفه و تصوف»، کانون، سال هشتم، شماره‌ی ششم، شهریور ۱۳۴۳، ص ۳۳-۳۹.
- اکبری بیرق، حسن، «نگاهی به ساز و پیرایه شاهان پرمایه اثر باباافضل کاشانی»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۹۱-۱۱۱.
- امامی، حسین، «در جستجوی معرفت نفس: گزارشی از سخنرانی چیتیک در موسسه حکمت و فلسفه ایران»، جام‌جم، ۲۹ خرداد ۱۳۸۷: ص ۱۱.
- بیدار، ابوذر، «تحقیقات ایرانی: بابا افضل مرقی کاشانی»، آینده، سال هشتم، شماره‌ی دوازدهم، اسفند ۱۳۶۱، ص ۸۷۶-۸۸۲.
- بیضایی، پرتو، «حبسیه حکیم افضل‌الدین کاشانی (بابا افضل)»، یغما، شماره‌ی چهل و سوم، آذر ۱۳۳۰، ص ۴۱۴-۴۱۷.
- پیشگر، احد، «بررسی ردیف، قافیه و اوزان دیوان باباافضل کاشانی»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۳۴۰-۳۵۰.

- تکمیل همایون، ناصر، «فرهنگ و فرایند فرهنگ‌پذیری (در آثار بابا افضل کاشانی)»، نامه فرهنگ، شماره‌ی شانزدهم، زمستان ۱۳۷۲، ص ۱۰۴-۱۱۵.
- ، «مفهوم فرهنگ در آثار افضل‌الدین محمد مرقی کاشانی»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۸۰-۹۰.
- جوانپور هروی، عزیز، «مطالعه‌ی تطبیقی اندیشه‌های سیاسی بابا افضل و آرای سیاسی ابونصر فارابی»، کاشان‌شناخت، شماره نهم، پاییز و زمستان ۱۳۹۱، ص ۲۹-۵.
- چیتیک، ویلیام، «شناختنامه بابا افضل‌الدین کاشانی»، ترجمه‌ی مرتضی قرایی، کتاب ماه دین، شماره‌ی سی و ششم، مهر ۱۳۷۹، ص ۵۷-۶۲.
- ، «وجودشناسی در دستگاه فلسفی بابا افضل کاشانی»، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی صدرالمتألهین شیرازی، ۱۳۷۸.
- حاجیها، عباس، «رویکرد بابا افضل کاشانی به برخی از مهم‌ترین مسائل فلسفی»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۳۱۹-۳۳۹.
- حسینی، سید محمدتقی، «بابا افضل کاشانی و گفتاری در موسیقی»، آینه خیال، شماره‌ی سوم، دی ۱۳۸۶، ص ۶-۱۱.
- حکیمی، محمدرضا، «ایمان فیلسوفان»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۱۶-۳۹.
- خوانساری، محمد، «مصنفات افضل‌الدین محمد مرقی کاشانی»، راهنمای کتاب، شماره‌ی چهارم، زمستان ۱۳۳۷، ص ۳۸۶-۳۹۱.
- دانش‌پژوه، محمدتقی، «جامع‌الحکمه: افضل‌الدین محمد کاشانی»، سال هشتم، شماره‌ی سوم و چهارم، خرداد و تیر ۱۳۶۱، ص ۱۴۳-۱۵۳.
- ، «نوشته‌های بابا افضل (۲) (تحقیقات ادبی)»، مهر، شماره‌ی هشتاد و هشتم، آبان ۱۳۳۱، ص ۴۹۹-۵۰۲.

راستگوفر، سید محمد و سید محمدفرید راستگوفر، «گذر و نظری سبک شناختی در نوشته‌های باباافضل کاشانی»، *کاشان شناخت*، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۱۶۸-۲۱۰.

راستگوفر، سید محمدفرید، «سبک‌شناسی نوشته‌های باباافضل کاشانی از دیدگاه زبانی»، *سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی (بهار ادب)*، دوره‌ی چهارم، شماره‌ی سوم، پاییز ۱۳۹۰، ص ۲۶۷-۲۸۲.

«رساله مبادی موجودات حکیم باباافضل کاشی»، *جلوه*، پیش شماره، شهریور ۱۳۲۴، ص ۴۹-۵۶.

رضوی، مسعود، «بازخوانی، حکیم پارسی گوی / بحتی در احوال و افکار و اشعار و مصنفات باباافضل کاشانی»، *اطلاعات حکمت و معرفت*، سال پنجم، شماره‌ی چهارم، ۱۳۸۹، ص ۶۵-۶۶.

رضی، هاشم، «حکمت خسروانی»، *چیستا*، سال سیزدهم، شماره‌ی دوم و سوم، آبان، آذر ۱۳۷۴، ص ۱۷۸-۱۸۶.

روحانی، رضا، «دشواری‌های پژوهش در رباعیات فارسی با تأکید بر رباعیات باباافضل»، *کاشان شناخت*، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۴۰-۵۷.

زریاب خویی، عباس، «بابا افضل»، *دانشنامه‌ی جهان اسلام*، حرف ب، جزوه اول، ۱۳۶۹.

-----، «باباافضل کاشانی»، *مقالات زریاب*، تهران: کتاب

مرجع، ۱۳۹۳، بخش چهارم.

سبزیان پور، وحید و فاروق نعمتی، «بررسی وامگیری قرآنی در رباعیات باباافضل کاشانی»، *کاشان شناخت*، شماره نهم، پاییز و زمستان ۱۳۹۱، ص ۵۴-۷۹.

سبزیان پور، وحید و نسرين عزيزی، «تأثير اندیشه‌های اخلاقی ایران باستان در اشعار بابا افضل»، کاشان شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۲۷۱-۲۹۷.

سبزیان پور، وحید، «توضیحی درباره یک رباعی از بابا افضل کاشی: افسانه‌ی نیک شو نه افسانه‌ی بد»، دو ماهنامه تخصصی گزارش میراث، دوره‌ی دوم، سال هفتم، شماره‌ی پنجم و ششم، آذر- اسفند ۱۳۹۲.

شجری، رضا و الهام عربشاهی کاشی، «بررسی سیمای نفس در مصنفات بابا افضل مرقی»، کاشان شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۱۱۲-۱۲۶.

شکاری، عباس و آسیه نژاد، «رویکرد تربیتی بابا افضل مرقی کاشانی»، کاشان شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۲۱۱-۲۲۳. شهرآیینی، سید مصطفی، «جایگاه خودشناسی در فلسفه افضل الدین کاشانی (بابا افضل)»، خردنامه صدر، شماره شصت و هفتم، بهار ۱۳۹۱، ص ۸۷-۹۸.

-----، «نظام فلسفی بابا افضل: طرحی نو در فلسفه اسلامی- ایرانی»، فلسفه، دانشگاه تهران، دوره‌ی ۳۹، شماره‌ی یکم، تابستان و پاییز ۱۳۹۰، ص ۸۷-۱۰۸.

عاطفی، حسن، «تنی چند از شاعران کاشان تا قرن هشتم»، وحید، شماره ۱۱۶، مرداد ۱۳۵۲، ص ۵۸۳-۵۹۱.

عباسی داکانی، پرویز، «فرارفتن از خویش، مقدمه‌ای بر "مرگ اندیشی" در حکمت دوره اسلامی»، نامه فلسفه، سال اوّل، شماره‌ی اوّل، پاییز ۱۳۷۶، ص ۱۳۱-۱۶۵.

عرب، حسین، «مبانی قرآنی، برهانی و عرفانی کمال از دیدگاه بابا افضل»، کاشان شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۱۲۷-۱۵۳.

عزیزی علویجه، مصطفی و صادق لاریجانی، «معرفت نفس از دیدگاه ملاصدرا و افضل الدین کاشانی»، معرفت فلسفی، شماره‌ی بیست و سوم، بهار ۱۳۸۸، ص ۷۷-۱۱۷.

- علی پور، مهدی، «نفس‌شناسی در نظام فلسفی افضل‌الدین کاشانی»، معارف

اسلامی، دوره‌ی اول، شماره‌ی اول، زمستان ۱۳۸۳، ص ۴۳-۷۳.

عیوضی، محمدرحیم، «مفهوم‌شناسی فرهنگ به مثابه یک نظام»، دانشگاه اسلامی، شماره‌ی سی و هفتم، بهار ۱۳۸۷، ص ۵-۱۵.

فتحی، حسن، «سه جزء وجود آدمی: تن و جان و خرد»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۲۲۴-۲۳۹.

کریمی زنجانی اصل، محمد، «شرق ارواح و مشرق انوار: دانش و رستگاری به روایت باباافضل کاشی»، مجله اطلاعات حکمت و معرفت، شماره‌ی چهل و هشتم، اسفند ۱۳۸۸، ص ۳۷-۴۳.

قاسم‌پور، محسن، «بابا افضل، حکیم، عارف و شاعر بزرگ قرن هفتم، کاشان-شناخت، شماره‌ی سوم، بهار و تابستان ۱۳۸۵، ص ۲۵-۳۷.

-----، «قرآن در اندیشه‌های بابا افضل‌الدین مرقی کاشانی»،

کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۱۵۴-۱۶۷.

قدرت‌الهی، احسان و مهدی فرحناکی، «تناظر عالم صغیر و عالم کبیر از نگاه حکیم افضل‌الدین کاشانی»، اندیشه دینی، شماره‌ی چهارم، پاییز ۱۳۹۰، ص ۲۹-۵۰.

قدمیاری، کرمعلی، «اندیشه‌های حکمی، عرفانی و اخلاقی در رباعیات

افضل‌الدین محمد کاشانی»، کاشان‌شناخت، شماره دهم، بهار و تابستان ۱۳۹۲، ص ۲۴-۵۵.

قرایی، مرتضی، «بابا افضل کاشانی»، کتاب ماه دین، شماره‌ی چهل و پنج و

چهل شش، تیر و مرداد ۱۳۸۰، ص ۹۶-۱۰۷.

محمد الخضیری، محمود، «افضل الدین کاشانی»، رساله الاسلام، سال اول، شماره‌ی اول، ۱۳۶۸ ه.ق، ۴۰۳-۴۱۰.

- محیط طباطبایی، سید محمد، «اللهیار صالح و بابا افضل مرقی»، آئینده، سال دوازدهم، شماره‌ی اول تا سوم، فروردین، اردیبهشت و خرداد ۱۳۶۵، ص ۸۹-۹۲.

-----، «بابا افضل زندانی»، محیط، شماره‌ی اول، ۱۳۲۱، ص ۱۹-۲۵.

مددپور، محمد، «ادب در معارف و ماثورات اسلامی»، مشرق، زمستان ۱۳۷۴، ص ۲۰-۲۷.

مشهدی نوش آبادی، محمد، «سهم عارفان کاشان در پیدایش مکتب عرفانی اصفهان»، پژوهشنامه کاشان، سال دوم، شماره سوم، بهار و تابستان ۱۳۸۵، ص ۱-۱۰
موحدی محب، عبدالله، «مذهب حکیم افضل الدین کاشانی»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۵۸-۶۹.
موسوی، سیدهادی، «اهمیت جاودان‌نامه افضل الدین کاشانی و تأثیر آن بر اکسیرالعارفین صدرالمتألهین شیرازی»، پژوهشنامه فلسفی-کلامی، دوره‌ی یازدهم، شماره یکم، پاییز ۱۳۸۱، ص ۱۴۹-۱۶۶.

میرافضلی، علی، «مروارید کرمانی و رباعیات سرگردان»، معارف، دوره چهاردهم، شماره سی و سوم، آذر - اسفند ۱۳۷۶، ص ۲۴ - ۳۶.

- نیکو همت، احمد، «افضل الدین کاشانی»، وحید، شماره‌ی ۲۳۶، نیمه دوم تیر ۱۳۵۷، ص ۵۳-۵۶.

یاحقی، محمدجعفر، «خجسته اندرز [افضل الدین مرقی]»، پاژ، شماره‌ی یازدهم و دوازدهم، زمستان ۱۳۷۲، ص ۸۷-۹۲.

یار شاطر، احسان، «در عالم مطبوعات: مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی»، یغما، شماره‌ی شصتم، خرداد ۱۳۳۲، ص ۱۲۳ - ۱۲۶.
یثربی، سید یحیی، «صدرا و بابا افضل کاشانی»، کاشان‌شناخت، شماره هفتم و هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، ص ۵-۱۵.

کتاب‌ها

- ارسطاطال‌یس، رساله نفس، ترجمه‌ی افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به اهتمام ملک الشعراء بهار، تهران: شرکت چاپ رنگین، ۱۳۱۶. / چاپ دیگر: اساطیر، ۱۳۸۴.
- ارسطو، تفاحیه از دیوان قطب العارفین بابا افضل کاشانی، تهران: مطبعه خورشید، ۱۳۱۱ ه.ق.
- اسماعیلی سادیانی، محمد مهدی، جلوه‌ای از بهشت، کاشان: انتشارات مرسل، ۱۳۹۰.
- بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، پیرایه شاهان، تهران: مطبعه خورشید، ۱۳۱۱ ه.ق.
- ، تفاحیه، به کوشش ح. مبصرالسلطنه اصفهانی، تهران: [بی نا]، ۱۳۱۱.
- ، جامع‌الحکمه، ویراسته‌ی محمد تقی دانش‌پژوه، تهران: بنیاد قرآن، ۱۳۶۱.
- ، جاودان‌نامه، به کوشش نصرالله تقوی، طهران: [مطبعه روشنایی]، ۱۳۱۱.
- ، دیوان، بررسی، مقابله و تصحیح از مصطفی فیضی و دیگران، کاشان: وزارت فرهنگ و هنر، اداره فرهنگ و هنر کاشان، بی تا.

-----، دیوان و رساله المفید للمستفید، بررسی مقابله و تصحیح از مصطفی فیضی و دیگران، [تهران]: زوار، ۱۳۶۳.

-----، مصنفات، به تصحیح و اهتمام مجتبی مینوی و یحیی مهدوی، تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ، ۱۳۳۱. / چاپ دوّم، تهران: خوارزمی، ۱۳۶۶.

-----، المفید للمستفید، تصحیح نصرالله تقوی، طهران: کتابخانه طهران، ۱۳۱۰.

چیتیک، ویلیام، قلب فلسفه اسلامی: در جستجوی خودشناسی در تعالیم افضل‌الدین کاشانی، ترجمه‌ی شهاب‌الدین عباسی، کاشان: دانشگاه کاشان، ۱۳۹۲.

حدادیان، مراد، نقد درونی حکومت‌های استبدادی: جبر اندرزگری، ایران در عهد ترک و مغول آسیب‌شناسی سیاسی خواجه نظام الملک، امام محمد غزالی، بابا افضل کاشانی، کرمانشاه: طاق بستان ۱۳۸۱.

عاطفی، افشین، جنگ شاعران کاشان (شماره دوم)، کاشان: [بی‌نا]، ۱۳۷۹.
قاسمی کاشانی، مرتضی، بابا افضل کاشانی: پژوهشی در احوال و آثار حکیم کامل و عارف واصل خواجه افضل‌الدین محمد مرقی کاشانی مشهور به بابا افضل، کاشان: مرسل، ۱۳۸۷.

قربان‌پور آرانی، حسین، افضل‌نامه: برگزیده آثار محققان معاصر درباره حکیم افضل‌الدین کاشانی، [برای] مرکز پژوهشی کاشان‌شناسی، اصفهان: نهفت، ۱۳۸۹.

کریمی زنجانی اصل، رهواری و رستگاری (از میراث معنوی سهروردی، بابا افضل و عطار)، تهران: فرهنگ نشر نو، ۱۳۸۹.

محدث‌زاده، حسین، اثرآفرینان: زندگی‌نامه نام‌آوران فرهنگی ایران (از آغاز تا ۱۳۰۰ شمسی)، ج ۲ (بابا افضل کاشانی)، زیر نظر محمد رضا نصیری، تهران: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۴.

نجفی قوچانی، محمدحسن، وصایای ارسطو به شیماس: شرح رساله تفاحیه
[محمد بن حسین بابا افضل کاشانی]، با مقدمه و تصحیح و تعلیق محمدرضا
عطائی، تهران: نشر هفت، ۱۳۷۸.
نقیسی، سعید، رباعیات بابا افضل کاشانی (به ضمیمه مختصری در احوال و آثار
وی)، چاپ دوم، تهران: انتشارات فارسی، ۱۳۶۳.

پایان نامه‌ها

- پایدار پویا، ناهید، بررسی تطبیقی مصنفات بابا افضل الدین کاشانی با آثار
خواجه نصیرالدین طوسی، به راهنمایی: کرمعلی قدمیاری، پایان نامه
کارشناسی ارشد، دانشگاه ارومیه، ۱۳۹۱.
- پیرحسین لو، مجید، ترجمه‌ی قلب فلسفه اسلامی: پژوهشی در باب
خودشناسی در آموزه‌های افضل الدین کاشانی، به راهنمایی: عبدالله نصری،
پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۸۸.
- تلاج، علی اکبر، نقد زیباشناسانه دیوان بابا افضل کاشانی، به راهنمایی: کاظم
مهتدیانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد، ۱۳۹۲.
- حدادیان، مراد، آسیب شناسی سیاسی از دیدگاه برجسته‌ترین
اندرزنامه‌نویسان عهد ترک و مغول در ایران خواجه نظام الملک، امام
محمدغزالی و بابا افضل کاشانی؛ به راهنمایی: اللهیار خلعتبری، پایان نامه
کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده، ۱۳۷۸.
- حکیمی، فریده، انسان شناسی از دیدگاه بابا افضل کاشانی و سورن کی
یرکگور، به راهنمایی: فروزان راسخی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه
الزهراء، ۱۳۹۱.

- دهقانی، زهرا، سیراندیشه‌های عرفانی در رباعیات باباافضل، عین‌القضات همدانی و علاءالدوله سمنانی، به راهنمایی: سید مهدی رحیمی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بیرجند، ۱۳۸۹.
- روان، فاطمه، جهان‌بینی فلسفی باباافضل کاشانی، به راهنمایی: مختار ابراهیمی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۸.
- سلمان‌پناه، اکبر، تعالیم حکمی و اخلاقی در آثار باباافضل مرقی کاشانی، به راهنمایی: جلیل نظری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۸.
- فتحی نجف‌آبادی، احمد، دستیابی به تعادل پویا در مجموعه باباافضل مرقی کاشانی، به راهنمایی: محمدمنصور فلامکی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۹۱.
- موسوی، هادی، بررسی تطبیقی نظریه جسمانیه الحدوث و روحانیه البقاء بودن نفس نزد صدرالمآلهین شیرازی و افضل‌الدین کاشانی، به راهنمایی: محسن جوادی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه قم، ۱۳۸۸.
- مؤمنی، فریبا، نقد و بررسی تطبیقی مفهوم شهود از دیدگاه ویلیام آلستون و بابا افضل کاشانی؛ به راهنمایی: غلامحسین ابراهیمی دینانی، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه قم، ۱۳۶۲.

کتابنامه

- افشار، ایرج (۱۳۴۶)، کتابشناسی ده ساله‌ی (۱۳۳۳-۱۳۴۲) کتاب‌های ایران، با همکاری حسین بنی آدم، تهران: انجمن کتاب.
- (۱۳۶۹)، فهرست مقالات فارسی در زمینه‌ی تحقیقات فارسی، ج چهارم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- (۱۳۷۴)، فهرست مقالات فارسی در زمینه‌ی تحقیقات فارسی، ج پنجم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- (۱۳۸۳)، فهرست مقالات فارسی در زمینه‌ی تحقیقات فارسی، ج ششم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- چیتیک، ویلیام (۱۳۷۹)، «شناختنامه بابا افضل‌الدین کاشانی»، ترجمه‌ی مرتضی قزایی، کتاب ماه دین، شماره‌ی سی و ششم، مهر، ص ۵۷ - ۶۲.
- دانش پژوه، محمدتقی (۱۳۳۱)، «نوشته‌های باباافضل (۲) (تحقیقات ادبی)»، مهر، شماره‌ی هشتاد و هشتم، آبان، ص ۴۹۹ - ۵۰۲.
- رشیدیاسمی، غلامرضا (۱۳۰۸)، «بابا طاهر عریان»، ارمغان، سال دهم، شماره‌ی اول، فروردین ۱۳۰۸، ص ۶۶-۷۰.
- صفا، ذبیح‌الله، (۱۳۵۲)، تاریخ ادبیات در ایران، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- قاسم‌پور، محسن (۱۳۸۵)، «باباافضل، حکیم، عارف و شاعر بزرگ قرن هفتم»، فصلنامه‌ی کاشان‌شناخت، شماره‌ی سوم، بهار و تابستان، ص ۲۵-۳۷.
- قزایی، مرتضی (۱۳۸۰)، «بابا افضل کاشانی»، کتاب ماه دین، شماره‌ی چهل و پنج و چهل شش، تیر و مرداد، ص ۹۶ - ۱۰۷.

